

Rautalammin kunta

Hyvinvointikertomus, vuosiraportti 2026

Säädösperusta

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 621 / 2021, 6§

- Kunnan on asetettava hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteita
- Kunnan on seurattava kuntalaisten hyvinvointia ja terveyttä alueittain ja väestöryhmittäin sekä raportoitava kuntalaisten hyvinvoinnista ja terveydestä.

Taulukkojen merkintöjen selitykset

Suunta		Arvo on parempi kuin edellisessä mittauksessa.
Suunta		Arvo on huonompi kuin edellisessä mittauksessa.
Sisä-Savo		Rautalammin arvo on parempi kuin Sisä-Savossa keskimäärin.
Sisä-Savo		Rautalammin arvo on heikompi kuin Sisä-Savossa keskimäärin.
Koko maa		Rautalammin arvo on parempi kuin koko maassa keskimäärin.
Koko maa		Rautalammin arvo on heikompi kuin koko maassa keskimäärin.

Hyvinvointityön jatkumo

- Valtuustokauden 2021–2025 laaja hyvinvointikertomus
- Valtuustokauden 2025–2029 hyvinvointisuunnitelma
- Saatavilla
  https://www.rautalampi.fi/rautalammin-kunta/stategiat-ja-suunnitelmat/

Talous ja elinvoima

Useat talouden ja elinvoiman mittarit ovat Rautalammilla laskevat ja huono-osaisuutta ilmaisevia ja näin myös mahdollisia uhkia hyvinvoinnille.
Kunnan kapea taloudellinen liikkumavara myös rajaa kunnan mahdollisuuksia sijoittaa hyvinvointia edistävään työhön.
Resurssien käytön on oltava pohdittua paikallisen todellisen tarpeen ja vaikuttavuuden näkökulmasta.

I OSA: Vähimmäistietosisällön indikaattorit

Talouden ja elinvoiman indikaattoreita

		verrokit	
talous	suunta	Sisä-Savo	koko maa
vuosikate, € / asukas			
Vuosikate, % poistoista			
lainakanta, € / asukas			
verotulot / asukas			
suhteellinen velkaantuneisuus			

Talouden ja elinvoiman indikaattoreita

		Verrokit	
elinvoima	suunta	Sisä-Savo	Koko maa
väestömäärä			
huoltosuhde			
lapsiperheiden %-osuus			
yhden huoltajan lapsiperheet %			
yhden hengen asuntokunnat %			
koulutustasomittain			
nettomuutto			
kunnan pienituloisuusaste			
lasten pienituloisuusaste			
pitkäaik. tt-tuki, nuoret aikuiset			
pitkäaik. tt-tuki työikäiset			
työlliset, % väestöstä			

Lapset, varhaisnuoret ja lapsiperheet

Koulun sosiaaliset suhteet oppilaiden kesken ovat vahvistuneet.

Varhaiskasvatukseen osallistuminen on edelleen korkealla tasolla.

Kouluruokailuun on kiinnitetty huomiota, ja trendi on kääntynyt.

Huomion kohteiksi on jatkossa nostettava ylipaino, ravitsemus sekä liikunnallisen elämäntavan vahvistaminen.

Hyvinvointityössä on ollut onnistumisia, sillä ehkäisevän päihdetyön toiminta kouluissa on ollut vireää.

Vanhemmuuden vahvistaminen on tavoitteena sivistyspalvelujen kaikissa yksiköissä.

Lapset, varhaisnuoret ja lapsiperheet

		Verrokit	
Lapset, varhaisnuoret ja lapsiperheet	suunta	Sisä-Savo	Koko maa
kokemus terveydestä keskinkertainen tai heikko			
humala vähintään 1 krt / kk, 8-9 lk			
tupakoi päivittäin, 8-9 lk			
nuuskaa päivittäin, 8-9 lk			
ei rohkaisua mielipiteen ilmaisuun koulussa, 8-9 lk			
ei yhtään läheistä ystävää, 8-9 lk			
ahdistuneisuutta, 8-9 lk			
keskusteluvaikeuksia vanhempien kanssa, 8-9 lk			

Lapset, varhaisnuoret ja lapsiperheet

		Verrokit	
Lapset, varhaisnuoret ja lapsiperheet	Suunta	Sisä-Savo	Koko maa
ylipaino, 8-9 lk			
ei syö koululounasta päivittäin, 8-9 lk			
liikunta max 1 h / vko, 8-9 lk			
laittomien huumeiden kokeilu, 8-9 lk			
pelaa rahapelejä viikoittain, 8-9 lk			
ahtaasti asuvat lapsiasuntokunnat			
varhaiskasvatukseen osallistuminen			
perusopetuksen TEA-pistemäärä			

Nuoret ja nuoret aikuiset

Huomiota on kiinnitettävä mielenterveyden vahvistamiseen.

Perusopetuksessa tehty osallisuustyö toivottavasti jatkossa näkyy nuorten aikuisten vahvistuneena mielenterveytenä.

Rautalammin kunnassa on nuorille ja nuorille aikuisille lukuisia mahdollisuuksia. Oman paikkakunnan lukio ja TUVA-koulutus avaavat väyliä opiskeluun ja oman elämänuran suuntaamiseen ja kirkastamiseen. Perusopetuksessa jatkaa koulunuorisotyöntekijä. Opinto-ohjaus lukiossa on vahvasti yksilöiden mahdollisuuksiin keskittyvää ja niitä tukevaa. Harrastusmahdollisuuksia on sekä kansalaisopistossa, konservatoriossa että urheiluseuroissa. Kunnan ja seurakunnan nuorisotyö tarjoavat merkityksellistä tekemistä ja toimintaa. Nuokku ja kirjasto palvelevat matalan kynnyksen kohtaamispaikkoina. Nuorisotyön ja etsivän nuorisotyön työntekijöillä on mutkaton suhde paikkakunnan nuoriin ja nuoriin aikuisiin ja näin mahdollisuus tuen antamiseen.

Nuoret ja nuoret aikuiset

		Verrokit	
Nuoret ja nuoret aikuiset	Suunta	Sisä-Savo	Koko maa
Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkkeellä olevat 16-24-v., %			
Lastensuojelun avohuollon 18-20-v. asiakkaat, %			

Työikäiset

Yleinen **terveydentila** on heikohko, **sairastavuus** on korkealla, sairastavuuden **riskitekijät** ovat samoin korkealla tasolla. Sairastavuutta ilmaisevien indikaattoreiden trendi on kuitenkin kääntynyt myönteiseen suuntaan.

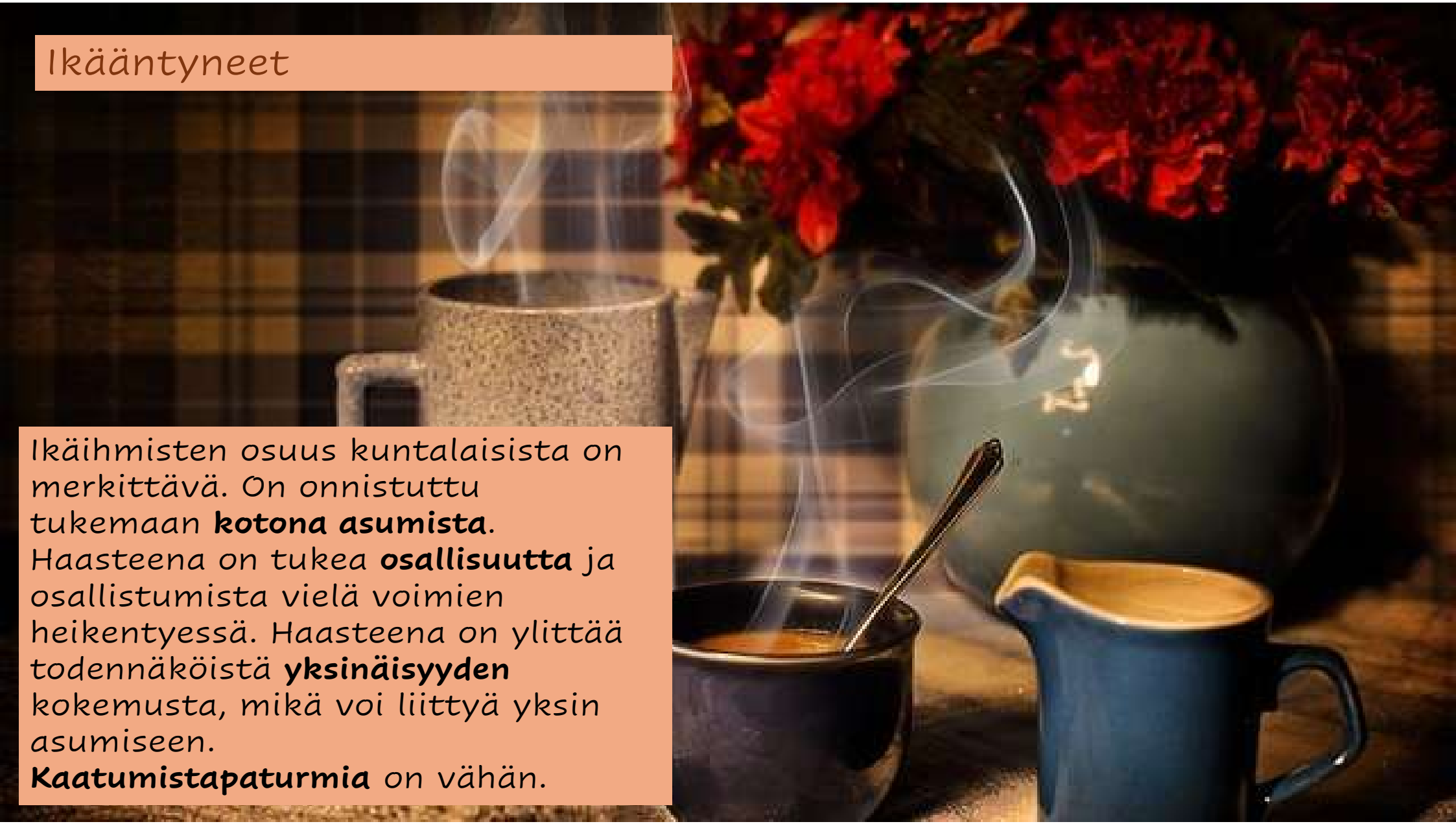
Työ, mielekäs vapaa-aika ja terveelliset elämäntavat ovat tavoitteina. Kunnassa on tarjolla liikuntamahdollisuuksia sekä kirjasto- ja kulttuuripalveluja. Kansalaisopistossa on mahdollista harrastaa monipuolisesti. Kunnan ylläpitämät liikuntaympäristöt ovat monipuoliset.

Pitkäaikaistyöttömiä ohjataan räätälöidysti työhön, koulutukseen ja palvelujen äärelle.

Työikäiset

		Verrokit	
Työikäiset	Suunta	Sisä-Savo	Koko maa
Tules-sairauksien takia työkyvyttömyyseläkkeellä, %			
Mielenterveyssyistä työkyvyttömyyseläkkeellä, %			
Mielenterveysperusteinen sairauspäiväraha, %			
Työkyvyttömyyseläkkeellä 25-64-v, %			
Sairauspäivärahaa saaneet 25-64-v, %			
Erityiskorvattavat lääkkeet 25-64-v, %			
Verenkiertoelinsairaus työkyvyttömyyseläkkeen perusteena 25-64-v, %			
Vammat tai myrkytykset sairaalahoidon perusteena 25-64-v, %			
Pth-lääkärikäynnit / 1000 as			
Pth-avohoidon lääkärikäynnit / 1000 as			

Ikääntyneet

Ikäihmisten osuus kuntalaisista on merkittävä. On onnistuttu tukemaan **kotona asumista**. Haasteena on tukea **osallisuutta** ja osallistumista vielä voimien heikentyessä. Haasteena on ylittää todennäköistä **yksinäisyyden** kokemusta, mikä voi liittyä yksin asumiseen.
Kaatumistapaturmia on vähän.

Ikääntyneet

		Verrokit	
Ikääntyneet	Suunta	Sisä-Savo	Koko maa
erityiskorvattavat psykoosilääkkeet, %			
täyttä kansaneläkettä saavat 65-v			
kotona asuvat 75-v			
yksinasuvat 75-v			
kotihoidon piirissä 75-v, %			

Kulttuurihyvinvointi

Kunta tuottaa verkostomaisesti toimimalla yhdistysten, järjestöjen ja seurakunnan kanssa monipuolisia kulttuuritilaisuuksia ja näyttelyitä. Monet tilaisuudet ovat maksuttomia.

Rautalammin kunta on mukana Kaikukortti-järjestelmässä.

Kirjaston palvelut ovat saavutettavissa kaikille kuntalaisille. Kirjastossa on myös kotipalvelu heikoimmassa asemassa oleville.

Kulttuurihyvinvointi

		Verrokit	
Kulttuurihyvinvointi	Suunta	Sisä-Savo	Koko maa
kirjaston fyysiset käynnit			
kirjaston kokonaislainaus / asukkaat			
kirjaston tapahtumien osallistujamäärä / 1000 as			

II OSA: Hyvinvoinnin ulottuvuuksia

Seuraavilla sivuilla kuvataan hyvinvointityön eri ulottuvuuksia:

- Ravitsemus
- Asuinalueiden eriytyminen
- Turvallisuustyö
- Kunnan ylläpitämät hyvinvointifasiliteetit
- Työ ja toimeentulo hyvinvoinnin lähteinä
- Toiminnan kehittäminen
- Kumppanuudet

Terveellinen ravitsemus

Varhaiskasvatuksessa, esiopetuksessa ja kouluissa noudatetaan ravitsemussuositusta.
Kuntalaisille on hävikkiruoan ostomahdollisuus.
Ikääntyneiden liikuntaryhmän yhteydessä on mahdollisuus yhteiseen ruokailuun.

Asuinalueiden segregaatio

- Vähimmäistietosisällön mukaan hyvinvointikertomuksessa on arvioitava asumisen segregaatiota.

- Rautalammin kunnassa asuinalueiden segregaatio ei ole ongelma.

Turvallisuustyö

- Pidetään suunnitelmat ajan tasalla säännöllisin päivityksin.
- Osallistutaan viranomaisten järjestämiin koulutuksiin ja harjoituksiin.
- Jaetaan tietoa varautumiseen liittyvistä asioista.
- Osallistutaan kyläturvallisuushankkeeseen.

Kunnan ylläpitämät hyvinvointifasiliteetit

- uimahalli, liikuntasalit
- kuntosalit
- kunto- ja luistinradat
- hiihtoladut
- kansalaisopisto, konservatorio, aikuislukio
- kirjasto ja kulttuuripalvelut
- kansalaistoimintaan käytettävät tilat
- katujen ja teiden rakennus ja ylläpito
- asuinalueiden siisteys
- kaavoitus, ympäristöterveys

Lisäksi kaikkien saatavilla ovat erinomaiset luontoliikuntamahdollisuudet joka puolella kuntaa.

Työ ja toimeentulo hyvinvoinnin lähteinä

Hyvinvointi ja työllisyys

Työllisyystilanne Rautalammilla

	v. 2025	v. 2026	Muutos, %
Työttömät yönhakijat		108	
Työttömyysprosentti	9,3	9	0,1
Lomautetut		6	
Pitkäaikaistyöttömät	46	45	-2,2
Ulkomaalaiset tyött.	12	8	-33,3
Alle 25-v. työttömät	11	7	-36,4
Yli 50-v. työttömät	49	56	+14,3
Avoimet työpaikat	8	6	-25

Hyvinvointi ja työllisyys

Työikäisten hyvinvoinnin vahvuuksia Rautalammilla

Rautalammilla on vahvat lähipalvelut, turvallinen elinympäristö ja hyvät mahdollisuudet luonnossa liikkumiseen, mikä tukee fyysistä ja psyykkistä hyvinvointia.

Kunta panostaa työllisyyden tukemiseen yhteistyössä Kuopion työllisyysalueen ja monialaisen palveluverkoston kanssa. Työllistymistä tukevat erityisesti pitkäaikaistyöttömille ja nuorille suunnatut palvelut.

Yhteistyötä tehdään parhaillaan Sisä-Savon kansalaisopiston ”OmaVerkosto”-hankkeessa. Suunnitteilla on vuonna 2027 käynnistyvä hyvinvointia ja työllisyyden valmiuksia tukeva maksuton kurssi pitkäaikaistyöttömille Rautalammin ja Suonenjoen yhteistyönä.

Liikunta- ja vapaa-ajan toimintaan sekä osallisuutta lisäävään toimintaan myönnetään avustuksia, joiden tavoitteena on vahvistaa kuntalaisten fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia.

Kunnan työllisyyspalveluista myönnetään heikommassa taloudellisessa tilanteessa oleville työikäisille Kaikukortteja, joilla voi hankkia maksuttomia pääsylippuja tmv. erilaisiin kulttuuri- ja harrastuskohteisiin.

Hyvinvointi ja työllisyys

Työikäisten hyvinvoinnin huolenaiheita

- Pitkäaikaista toimeentulotukea saavien työikäisten määrä on suuri.
- Pienituloisuus on yleistä.
- Koulutustaso on matala verrattuna valtakunnalliseen tasoon, mikä vaikeuttaa työllistymistä.

Terveys ja toimintakyky

Työikäisten terveydessä korostuvat samat ilmiöt kuin monissa maaseutumaisissa kunnissa:

- työkyvyn ongelmat ja pitkittynyt työttömyys kasautuvat osalle väestöstä
- mielenterveyden haasteet ja päihteiden käyttö kuormittavat osaa työikäisistä
- toimintakyvyn ylläpitämisessä liikunnan, yhteisöllisyyden ja varhaisen tuen merkitys on suuri.

Yhteenvetoa

Rautalammin työikäisten hyvinvointia tukevat turvallinen elinympäristö, vahva yhteisöllisyys ja hyvät mahdollisuudet luonnossa liikkumiseen. Haasteita aiheuttavat kuitenkin työttömyys, työkyvyn ongelmat, pienituloisuus sekä väestörakenteen muutokset.

Hyvinvointityössä korostuvat työllisyyden edistäminen, työkyvyn tukeminen, mielenterveyden vahvistaminen ja ehkäisevä päihdetyö.

Toiminnan kehittäminen

- Kunnan HYTE- ja EPT-toiminta ovat verkostoituneet alueellisesti sekä hyvinvointialueen kanssa.
- Toiminnan arviointiin on strukturoituja työkaluja.
- Hankkeisiin osallistutaan mahdollisuuksien mukaan.

Osallisuus & kumppanit

Hyvinvoinnin palvelujen tuottaminen

- palveluja ja tapahtumia tuotetaan paikallisesti vahvasti verkostoituen
- viestintä on monikanavaista ja saavutettavaa

Rautalammin kunta tekee yhteistyötä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä ainakin seuraavien tahojen kanssa:

- Pohjois-Savon hyvinvointialue
- Mieli ry.
- Rautalammin seurakunta
- Kuopion ortodoksinen seurakunta
- Rautalammin helluntaiseurakunta
- Puroniemen ystävät
- Sisä-Savon kansalaisopisto
- Kuopion konservatorio
- Suomen Punainen Risti, Rautalammin osasto
- Mannerheimin Lastensuojeluliitto
- Rautalammin Martat
- Lions-klubit Rautalammilla
- Eläkeliitto
- Rautalammin eläkeläiset
- Rautalammin eläkkeensaajat
- Rautalammin urheilijat
- Oikarin tähti
- Rautalammin Kylmä- ja avantouintiseura Raikas
- Rautalammin Tennis
- Kerkonkosken Ketterä
- Kyläyhdistykset
- Rautalammin Reserviläiset
- Rautalammin Reserviupeseerikerho
- Juha Rossin säätiö
- Leipätiimi
- Partiolaiset: Rautalammin Rautiaiset
- Rautalammin museo – Peuran museosäätiö
- Rautalammin museon ystävät
- Rautalammin musiikinystävät
- Rautalammin Kulttuuriseura
- Sisä-Savon perinneyhdistys
- Rautalammin Historiallinen Yhdistys
- Rautalammin Karjala-Seura
- Sisä-Savon Sävelet
- Rautalammin Rockmuusikot
- Rautalammin Mieslaulajat
- Cantilena-laulajat
- Rautalammin Puutarhakerho
- Rautalammin Hevosystäväin seura
- Sotien 1939-1945 Rautalammin veteraaniperinneyhteisö
- Sisä-Savon Luonnonystävät
- Sisä-Savon Ursa
- Suonenjoen-Rautalammin Sydänyhdistys
- Ja monet muut hyvät kumppanimme

III OSA: Hyvinvointisuunnitelman tavoitteiden toteutuminen vuonna 2026 sekä esimerkkejä hyvinvointiteoista

Hyvinvointisuunnitelman vuoden 2026 tavoitteiden toteutuminen

- Vihreä teksti: tavoite toteutunut tai aloitettuna vaiheessa
- Punainen teksti: tavoite vielä aloittamatta

- Uniasiat otetaan puheeksi päiväkodissa ja esiopetuksessa.
- Uniasioista viestitään perusopetuksessa.
- Uniasioista viestitään lukiossa.
- Uniasioista viestitään kunnan kanavilla.
- Järjestetään ravitsemuskampanjat varhaiskasvatuksessa, esiopetuksessa, perusopetuksessa ja lukiossa
- Tutustutaan uusiin makuihin varhaiskasvatuksessa, esiopetuksessa ja perusopetuksessa
- Harrastusryhmien aikataulutusta koordinoidaan.
- Edistetään kiusaamattomuushanketta.
- Järjestetään kaveri- ja tunnetaitotunteja.
- Päivitetään Lapset puheeksi –osaamista.
- Järjestetään kampanjat unesta, ruutuajasta ja fyysisen väkivallan vähentämisestä.
- Tietoa jaetaan ruutuajasta ja digilaitekäyttäytymisestä.
- Tietoa jaetaan ravitsemuksesta ja tarjotaan monipuolisia makuja kouluruokailuissa sekä yläkoulun kotitalousopetuksessa
- Käynnistetään nuorille aikuisille omaa liikuntatoimintaa.

Hyvinvointisuunnitelman vuoden 2026 tavoitteiden toteutuminen

- Vihreä teksti: tavoite toteutunut tai aloitettuna vaiheessa
- Punainen teksti: toimenpide tai tehtävä vielä aloittamatta

- Vahvistetaan positiivista mielenterveyttä ja järjestetään henkilöstön koulutuksia.
- Mielen hyvinvoinnin teematunnit toteutetaan yläkoulussa.
- Kaveri- ja tunnetaitojen tunteja toteutetaan perusopetuksessa.
- Järjestetään koulukahveja, toteutetaan koulunuorisotyötä.
- Koordinoidaan harrastusryhmien ja koulukyytien aikoja.
- Järjestetään kampanjoita päihteiden välittämisestä ja käytetään ehkäisevässä päihdetyössä kokemusasiantuntijoita.
- Tiedotusta liikuntavälinelainauksesta lisätään.
- Jaetaan uni- ja ruutuaikatietoa.
- Jaetaan tietoa vanhemmuudesta varhaiskasvatuksessa, esiopetuksessa, perusopetuksessa ja lukiossa sekä nuorisopalveluissa.
- Vahvistetaan viestintää harrastustoiminnasta.
- Järjestetään kampanjoita päihteiden välittämisen vähentämiseksi.
- Järjestetään unitietokampanja.
- Lisätään liikuntavälineiden lainausta.
- Jaetaan tietoa. vertaisliikunnasta, tuetaan vertaisliikuntatoimintaa.
- Laajennetaan ja vahvistetaan Commu-palvelua.
- Toteutetaan viestintää monikanavaisesti.

Hyvinvointisuunnitelman vuoden 2026 tavoitteiden toteutuminen

- Vihreä teksti: tavoite toteutunut tai aloitettuna vaiheessa
- Punainen teksti: tavoite vielä aloittamatta

- Koulussa on kiusaamisen vähentämisen ja vuorovaikutuksen kehittämisen hanke.
- Sateenkaarevien nuorten tuen hanke toteutetaan.
- Opetusta kehitetään pedagogisesti.
- Tehdään aikataulukoosteet ja joukkoliikenneviestit.
- Toteutetaan LAVA-kehittäminen: koulutukset, menetelmäpankki, pilotit.
- Jaetaan tietoa vanhemmuudesta varhaiskasvatuksessa, perusopetuksessa ja lukiossa.
- Työllisyyspalvelut ovat sujuvat ja tavoittavat.
- Viestintä on monikanavaista.
- Viestitään Commu-alustasta.
- Pidetään järjestöjen tarjontaa esillä.
- Tiedotetaan asiointikyytipalveluista.
- Laaditaan osallisuusohjelma.
- Aletaan suunnitella koulutilan viihtyisyyden kehittämistä.
- Aletaan suunnitella koulun piha-alueen kehittämistä.
- Viestitään liikenneturvallisuudesta.
- Suunnitellaan koulun sisätilojen ja pihan kehittämistä yhdessä koululaisten kanssa.

Hyvinvointisuunnitelman vuoden 2026 tavoitteiden toteutuminen

- Vihreä teksti: tavoite toteutunut tai aloitettuna vaiheessa
- Punainen teksti: tavoite vielä aloittamatta

- Käynnistetään vuokra-asumisen rakennusprojekti.
- Tuetaan neuvonnalla nuorten perheiden asumisuran alkua.
- Jaetaan tietoa lajittelusta.
- Käytetään vieraslajitorjunnassa Crowdsorsan ympäristösankarit-alustaa.
- Käytetään koulujen arjessa lähiluontoa oppimisympäristönä.
- Kehitetään varhaiskasvatukseen luontovuosikello.

Hyvien tekojen vuosi 2026

Seuraavilla sivuilla on poimintoja vuoden 2026 aikana toteutetuista, hyvinvointia tukevista toimenpiteistä eri toimialoilta, ole hyvä.

Rautalammin ratsastuslukio

RATSASTUS

Ratsastus saa edelleen monet valitsemaan Rautalammin lukion – myös ulkomailta tuleville - hevosilla on merkitystä.

Tällä hetkellä opiskelijoista on ratsastajia noin 80%

Ratsastus vahvistaa liikunnallista elämäntapaa ja tuottaa mielen hyvinvointia.

Rautalammin ratsastuslukio

SATULATEATTERIN 2027 PRODUKTIO

Tammikuun 22.- 30. päivinä 2027 lukion opiskelijat esittävät musiikkinäytelmän kirjaston Kivijalassa.

Tarina kertoo puolueiden paikallisyhdistysten vaalivalmisteluista eräällä pienellä fiktiivisellä paikkakunnalla, jossain havumetsävyöhykkeellä.

Satulateatterin toiminta vahvistaa mielen hyvinvointia ja osallisuutta.

Liikuntapalvelut hyvinvoinnin tuottajina

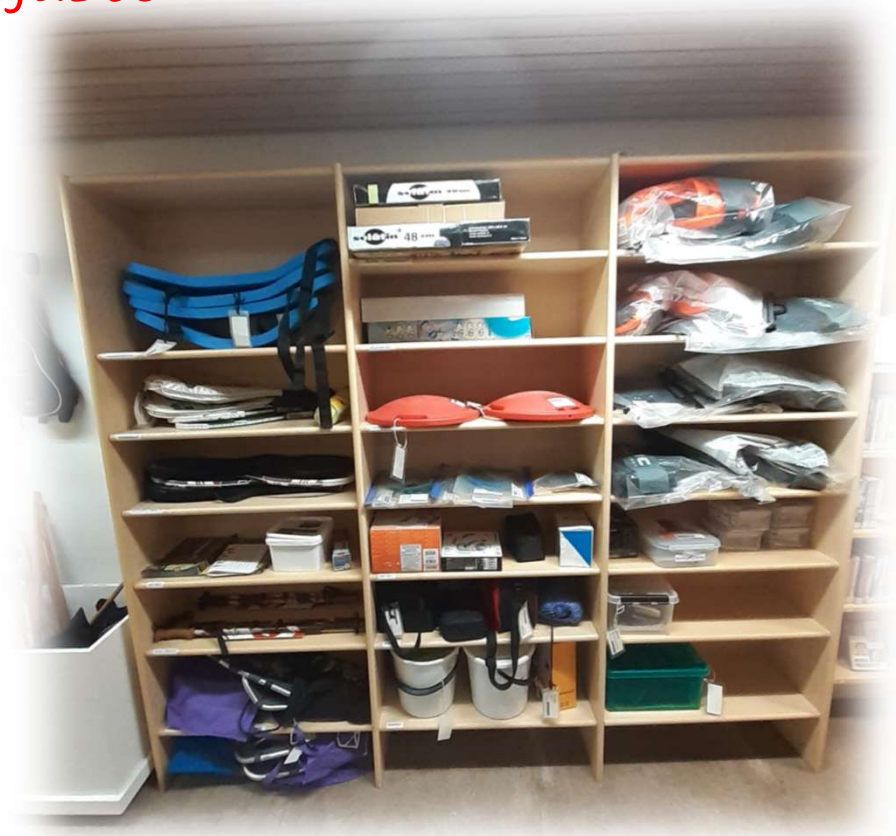
Ikääntyneiden jumppa
Liikuntatoimi tarjoaa ikääntyneille ohjattuja, maksuttomia liikuntatuokioita kaksi kertaa viikossa. Maanantaisin kokoonnutaan tuolijumpan merkeissä ja perjantaisin liikutaan vesijumpaten.

Liikuntaryhmät ovat erittäin suosittuja, ja jumpan päätteeksi on mahdollista syödä lounasta kouluruokalassa.

Työhyvinvointi
Kunnan työntekijöiden ohjattu kuntosaliryhmä kokoontuu viikoittain.

Liikuntatoimen ryhmät liittyvät hyvinvointisuunnitelman tavoitealueista kehon ja mielen hyvinvointiin sekä osallisuuteen.

Kirjasto

Kirjastosta voi lainata liikuntavälineitä.

Kirjaston liikuntavälinelainaus liittyy hyvinvointisuunnitelman tavoitealueista kehon hyvinvointiin.

Kirjasto

Lukutuokio ikääntyneiden palveluyksikössä

Kirjastopalvelut tukevat yhteisöllisyyttä: on tiloja kohtaamiselle ja yhdessä toimimiseen, kulttuuritapahtumia ja ryhmiä.

Kirjaston järjestämät tilaisuudet ja tapahtumat liittyvät hyvinvointisuunnitelman tavoitealueista mielen hyvinvointiin ja osallisuuteen.

Osallisuutta ja kulttuurihyvinvointia vuodelta 2026

Pestuuyleisöä, pestuugaalan palkitut sekä rollaattorimarssi

Kuvat: Tiina Laitinen

Kulttuuritoimen tapahtumat liittyvät hyvinvointisuunnitelman tavoitealueista mielen hyvinvointiin ja osallisuuteen.

Osallisuutta ja kulttuurihyvinvointia vuodelta 2026
Mathias Sandberg –trio sekä Ihan Sama –monologi

Kuvat: Tiina Laitinen

Kulttuuritoimen järjestämät tilaisuudet liittyvät hyvinvointisuunnitelman tavoitealueista mielen hyvinvointiin ja osallisuuteen.

Nuorisotyö
Lapsiparlamentti RauLi

Lapsiparlamentin toiminta käynnistyi syksyllä 2025, ja uusi kokoonpano aloitti toimintansa lokakuussa 2026. RauLi on järjestänyt nuorisovaltuuston kanssa mm. kepparikisat sekä toiminnallisia kaveritaitoteemaisia tunteja alakoululle.

Syksyllä 2026 RauLi ”istutti” heijastinpuun kunnanviraston pihaan ja syksyllä 2025 RauLi järjesti heijastintempauksen Matti Lohen koululla.

Lapsiparlamentti RauLin toiminta liittyy hyvinvointisuunnitelman tavoitealueista osallisuuteen.

Nuorisotyö
K16 Olkkari – yhteisöllinen kohtaamispaikka nuorille aikuisille

Viikoittain tiistaisin klo 18–21
Keskeiset tunnusluvut
- Toiminut 2 vuotta: aloitettiin Mieliteko-hankkeen kanssa, mukana ollut myös Meidän kylän nuoret -hanke.
- 25–45 kävijää viikoittain
- Nuoria jopa 7 eri kansallisuudesta

Mitä Olkkarissa tehdään?
Valmistetaan ruokaa yhdessä (pääasiassa nuoret valmistavat).
Vietetään aikaa ja keskustellaan ajankohtaisista asioista.
Tarjotaan matalan kynnyksen tukea arkeen.
Vahvistetaan yhteisöllisyyttä ja osallisuutta.
Asiantuntijoita / vierailijoita on mukana tarvittaessa.

K16 Olkkarin toiminta liittyy hyvinvointisuunnitelman tavoitealueista mielen hyvinvointiin ja osallisuuteen.

Nuorisotyö
K16 Olkkari – yhteisöllinen kohtaamispaikka nuorille aikuisille

Tukea arkeen mm.

- ✅ Työnhaku
- ✅ Opiskeluasiat
- ✅ Lomakkeiden täyttäminen
- ✅ Hyvinvointi ja terveys

Vaikutukset

- Ehkäisee yksinäisyyttä
- Tukee hyvinvointia
- Edistää kotoutumista
- Vahvistaa yhdenvertaisuutta ja osallisuutta

K16 Olkkari tarjoaa turvallisen ja yhteisöllisen kohtaamispaikan nuorille aikuisille Rautalammilla.

K16 Olkkarin toiminta liittyy hyvinvointisuunnitelman tavoitealueista mielen hyvinvointiin ja osallisuuteen.

Nuorisotyö
K16 Liikuntaryhmä

Ohjaajina koulunuorisotyöntekijä ja etsivä nuorisotyöntekijä

K16 Liikuntaryhmä käynnistettiin syksyllä 2025 nuorten omasta toiveesta. Ryhmä tarjoaa matalan kynnyksen mahdollisuuden kokeilla erilaisia lajeja ja liikkua rennosti kavereiden kanssa.

📍 **Kokoontuminen:** torstaisin Matti Lohen liikuntasalissa ja kuntosalilla klo 15.30–17
🤸 **Toiminta:** kuntosali, sulkapallo, koripallo sekä muita liikunta- ja pelailumahdollisuuksia
👥 **Osallistujat:** 5–15 nuorta / kerta

Tavoitteet

- Nuorten kohtaaminen ja yhdessäolo
- Liikuntaan kannustaminen
- Yksinäisyyden ehkäiseminen
- Hyvinvoinnin ja osallisuuden vahvistaminen
- Helppo ja turvallinen tapa kokeilla uusia liikuntamuotoja

K16 Liikuntaryhmä liittyy hyvinvointisuunnitelman tavoitteista kehon ja mielen hyvinvointiin sekä osallisuuteen.

Nuorisotyö

Matalan kynnyksen kuntosalitoiminta 2025-2026

Toteutuksesta vastasi **etsivä nuorisotyöntekijä**

Ryhmä oli suunnattu nuorille aikuisille (20–29-vuotiaat).

Tavoitteet

- Tukea nuoria aikuisia liikkumisen aloittamisessa ja hyvinvoinnin vahvistamisessa.
- Madaltaa kynnystä kuntosaliharrastuksen ja muun liikunnan aloittamiseen.

Tulokset 2025–2026

- Pienryhmätoiminta aktivoi nuoria aikuisia hankkimaan kuntosaliavaimen ja aloittamaan omatoimisen kuntosaliharjoittelun.
- Ryhmän kanssa tutustuttiin liikunnan perusteisiin turvallisesti ja ohjatusti.
- Yhteiset ulkoilu- ja retkeilykäynnit tutustuttivat osallistujat Rautalammin retkeilyreitteihin.
- Nuoret innostuivat käyttämään retkeilyreittejä ja harrastamaan liikuntaa myös itsenäisesti.

Matalan kynnyksen kuntosalitoiminta liittyy hyvinvointisuunnitelman tavoitteista kehon ja mielen hyvinvointiin sekä osallisuuteen.

Nuorisotyö

Matalan kynnyksen kuntosalitoiminta 2025-2026

Pienryhmätoiminnan hyödyt

- Nopea sosiaalinen vahvistaminen ja vertaistuki.
- Yksilöllinen ohjaus liikunnan ja harrastusten pariin.
- Mahdollisuus kokeilla erilaisia liikuntamuotoja matalalla kynnyksellä.
- Tukea aktiivisen elämäntavan löytämiseen.

Jatkotoimenpiteet

- Ryhmä kootaan tarvittaessa uudelleen, mikäli toiminnalle on kysyntää tai tuen tarpeessa olevia nuoria aikuisia.

Pienikin tuki oikeaan aikaan voi käynnistää pysyvän harrastuksen ja lisätä hyvinvointia.

Matalan kynnyksen kuntosalitoiminta liittyy hyvinvointisuunnitelman tavoitteista kehon ja mielen hyvinvointiin sekä osallisuuteen.

Lapset ja nuoret

Vahvistuvaa osallisuutta monikulttuurisesta olkkarista

Rautalammin kunta on hakenut Työ- ja elinkeinoministeriöltä pakolaisten kuntiin ohjaamisen erityisavustusta ja saanut 20 000 euroa. Hankeraha käytetään **monikulttuurisen lasten ja nuorten olkkari-toiminnan toteuttamiseen** vuosina 2026-2027. Tässä tekevät yhteistyötä kunnan nuorisopalvelut sekä kotoutumispalvelut.

Monikulttuurinen olkkari-toiminta on yhteisöllistä ja osallistavaa toimintaa lapsille ja nuorille ikäryhmissä 12-15- vuotiaat ja 16-29-vuotiaat. Lisäksi pienten Nuokku syksyllä 2026 (3.-5. lk). Toimintaa toteutetaan pääasiassa Nuokulla. Suunnitelmissa on keskusteluryhmiä, harraste- ja liikuntatoimintaa, pelitoimintaa, ruoanlaittoa, kulttuurien välisiä teemapäiviä, retkiä sekä työelämä- ja opiskelutaitoihin liittyviä työpajoja. Tekemistä suunnitellaan lasten ja nuorten kanssa yhdessä. Toimintaan sisältyy suomen kielen harjoittelua arjen tilanteissa, digitaitojen vahvistamista, yhteiskuntaan tutustumista, ohjausta ja neuvontaa sekä mahdollisia nuorten omia tapahtumia/projekteja.

Tavoitteena on tukea pakolaistaustaisten lasten ja nuorten kotoutumista ja osallisuutta. Vaikka hankkeella on oma kohderyhmä, monikulttuuriseen olkkari-toimintaan ovat tervetulleita kaikki lapset ja nuoret riippumatta kulttuuritaustasta tai kielestä. Lasten ja nuorten kotoutumisessa olennaista on ikätovereihin tutustuminen ja sitä kautta suomen kielen oppiminen ja yhteisöön kiinnittyminen. Sen vuoksi on tärkeää, että toiminta ei ole tarkoitettu vain pakolaistaustaisille lapsille ja nuorille, vaan se mahdollistaa pakolaistaustaisten lasten ja nuorten osallistumisen olkkari-toimintaan yhdessä paikkakunnan muiden lasten ja nuorten kanssa.

Kotoutuminen ei tapahdu tyhjiössä, vaan suhteessa ympäristöön ja yhteisöön.

Hanke liittyy hyvinvointisuunnitelman tavoitealueista mielen hyvinvointiin ja osallisuuteen.

Keskuskeittiö

Tammikuussa meillä oli kouluruokailun kehittämistä **Maistuva koulu** -teemalla kestävän ruokakasvatuksen tapahtuma, jonka tiimoilta Sanna Louna Itä-Suomen maa- ja kotitalousnaisista oli vierailemassa ja vetämässä työpajoja oppilaille ja opettajille.

Samana iltana järjestettiin **infotilaisuus huoltajille** sekä henkilöstölle. Tavoitteena oli lisätä ymmärrystä kouluruokailusta sekä huoltajien roolista lapsen hyvän ruokarytmin mahdollistajana.

Huhtikuussa oli Nuapurin Anssin kanssa **hampparitempaus** Matti Lohelle, lukiolle ja Silmuun.

Metsäeskarien ja Marttojen kanssa keväällä tehtiin **kasvimaa** museon puistoon. Keskuskeittiö kustansi siemenet. Ruokakasvatusta, yhteisöllisyyttä ja hyvinvointia parhaimmillaan!

Elokuussa koulujen alettua ykkösluokkalaiset kävivät **korjaamassa kylvämäänsä satoa** ja toivat sen jatkojalostukseen keittiölle.

Osallistuttiin **Olen lastasi varten –kampanjaan**, jonka ideana oli vahvistaa myönteistä ja rakentavaa puhetta koulu-ja päiväkotiruoasta. Aiheen tiimoilta kaikilla oli mahdollisuus osallistua koko Suomen vanhempainiltaan.

Syyskuussa pikku pestuiden yhteydessä testattiin **kenttäkeitintä** valmius- / varautumissuunnitelmaa ajatellen. Kriisitilanteessa pystytään näin turvaamaan mahdollisimman monen koululaisen / kuntalaisen lämmin ateria.

Keskuskeittiön toiminta liittyy hyvinvointisuunnitelman tavoitteista kehon ja mielen hyvinvointiin, osallisuuteen sekä terveelliseen ja turvalliseen elinympäristöön.

Keskuskeittiö

Keskuskeittiön vakiintunutta toimintaa:

- **Ikäihmisten ruokailu** heidän jumppiensa jälkeen
- seiskaluokkalaisten **tet-päivät** keittiössä
- **ruokaraadin** kokoontumiset 4 kertaa vuoteen
- **ylijäämäruoan** myynti kuntalaisille

Keskuskeittiö on mukana **Quality School Lunch -hankkeessa**.

Vuonna 2027 on tavoitteena tutustuttaa lukion kv-opiskelijat paremmin suomalaiseen ruokakulttuuriin ja vastavuoroisesti me haluamme tutustua heidän ruokakulttuureihinsa.

Keskuskeittiön toiminta liittyy hyvinvointisuunnitelman tavoitteista kehon ja mielen hyvinvointiin, osallisuuteen sekä terveelliseen ja turvalliseen elinympäristöön.

Tekninen osasto
Toholahden vesijohdon uusinta

Toholahdessa uusittiin noin 300 metriä päävesijohtoa sekä korjattiin kuutta viemärikaivoa. Parannettiin samalla hulevesijärjestelmää. Lisättiin ja osin uusittiin sulkuja (5) päärunkolinjaan sekä tonttisulkuja (7) varmistamaan poikkeustilanteiden vesihuoltoa.

Uusinnalla ehkäistään putkirikkojen aiheuttamia häiriöitä puhtaan veden jakelussa, parannetaan jäteveden käsittelyä sekä ennakoiden varmistetaan elinympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta kuntalaisille.

Laadukas vesihuolto liittyy hyvinvointisuunnitelman tavoitteista terveelliseen ja turvalliseen elinympäristöön.

Yhdessä varautuen -hanke

Yhdessä varautuen -hankkeen **tavoitteena** on kehittää Rautalammille pysyvä, käytännönläheinen **varautumisen toimintamalli**, joka perustuu yhdistysten, osuuskuntien, yritysten ja kunnan tiiviiseen yhteistyöhön.

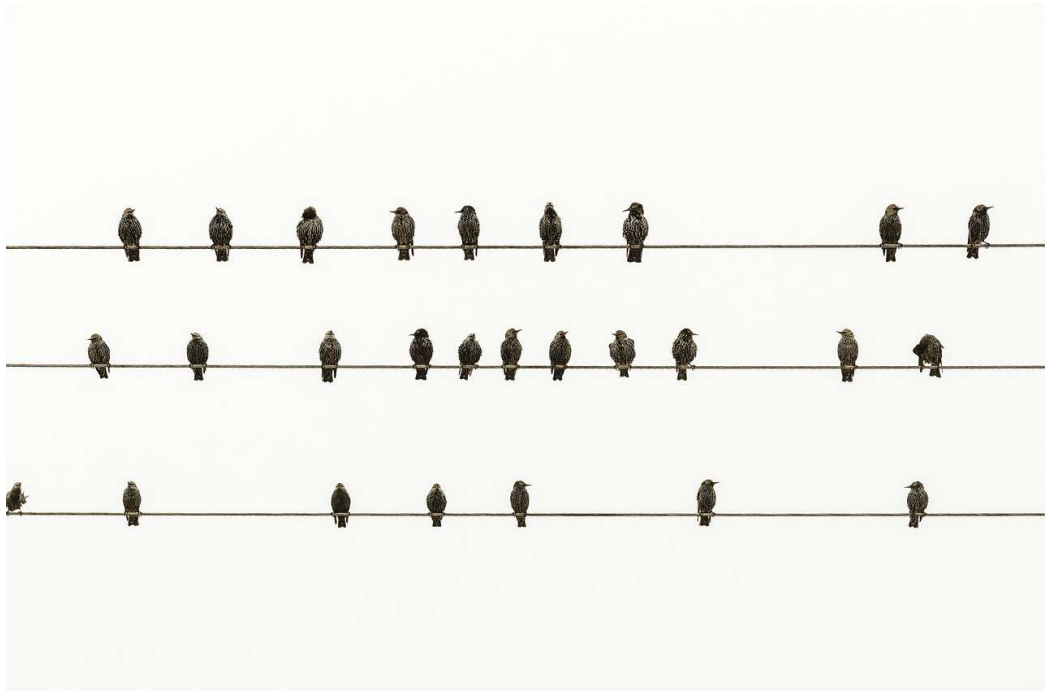
Hankkeessa painotetaan konkreettisia tekoja ja käytännön varautumiskykyä pelkkien suunnitelmien laatimisen sijaan.

Toimenpiteisiin kuuluvat muun muassa kyläradioverkoston kehittäminen, mahdolliset varautumista tukevat laite- ja välinehankinnat, yhteisten toimintatapojen luominen sekä säännölliset varautumisharjoitukset.

Toimintamalli pilotoidaan pitkittyneellä sähkökatkolla talviolosuhteissa.

Hankkeessa luotava toimintamalli kytketään osaksi kunnan lakisääteistä valmiussuunnittelua ja sen jatkuvuus varmistetaan myös hankkeen päättymisen jälkeen.

Tavoitteena on vahvistaa kylien ja koko kunnan toimintakykyä erilaisissa häiriö- ja poikkeustilanteissa.

Yhdessä varautuen -hanke liittyy hyvinvointisuunnitelman tavoitteista terveelliseen ja turvalliseen elinympäristöön.

Yhteystiedot

Lisätietoja hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä Rautalammilla antaa sivistys- ja hyvinvointijohtaja Matti Vänttinen, puh. 040 480 1492.

Vuosiraportin laadintaan ovat osallistuneet
- Anni Rönkä, kotoutumisohjaaja
- Virpi Kosonen, työsuunnittelija
- Merja Koivula-Laukka, hallintojohtaja
- Sami Simonen, elinkeinoasiantuntija
- Inna Kääriäinen, vapaa-aikasihteeri
- Minna Vauhkonen, etsivä nuorisotyöntekijä
- Seija Österberg, kirjaston johtaja
- Tiina Laitinen, kulttuuri- ja viestintäkoordinaattori
- Sinikka Tiitinen, varhaiskasvatusjohtaja-päiväkodinjohtaja
- Juho Pahajoki, perusopetuksen rehtori
- Virpi Uusiperhe, lukion rehtori
- Sinikka Korhonen, Erja Vesterinen ja Enni Rossi, keskuskeittiö
- Tiia Pitkänen, insinööriharjoittelija
- Pasi Väyrynen, kiinteistöpäällikkö
- Matti Vänttinen, sivistys- ja hyvinvointijohtaja

Käsittelykierto
- Johtoryhmä 23.11.2026
- Hyvinvointilautakunta 02.12.2026
- Kunnanhallitus 08.12.2026
- Kunnanvaltuusto 15.12.2026

Kiitos kiinnostuksestasi!
Yhdessä eteenpäin.